

ТЕНДЕНЦІЇ ЗАБУДОВИ СУЧАСНИХ САНАТОРНО-КУРОРТНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація Сучасний розвиток санаторно-курортної сфери в Україні відзначається низкою нових тенденцій, що відповідають вимогам комфорту, доступності та технологічного прогресу. Важливими напрямками розбудови є інтеграція з природним середовищем, створення багатофункціональних просторів, інклюзивність, реконструкція застарілих об'єктів та перехід від закритих комплексів до відкритих громадських просторів. Впровадження smart-технологій та синергія санаторного лікування з wellness-концепціями сприяють підвищенню конкурентоспроможності українських курортів.

Ключові слова: санаторно-курортний комплекс, архітектура, містобудування, інклюзивність, wellness, smart-технології.

Abstract The modern development of the sanatorium and resort sector in Ukraine is characterized by several new trends that meet the requirements of comfort, accessibility, and technological progress. Key directions of development include integration with the natural environment, the creation of multifunctional spaces, inclusivity, reconstruction of outdated facilities, and the transition from closed complexes to open public spaces. The implementation of smart technologies and the synergy of sanatorium treatment with wellness concepts contribute to increasing the competitiveness of Ukrainian resorts.

Keywords: sanatorium-resort complex, architecture, urban planning, inclusivity, wellness, smart technologies.

Вступ

Мета роботи: Дослідити сучасні тенденції у розвитку санаторно-курортних комплексів в Україні, зокрема щодо інтеграції природного середовища, застосування інклюзивних рішень та впровадження новітніх технологій у проектування.

Завдання: Завданням є аналіз архітектурних та містобудівних підходів до проектування санаторіїв, вивчення принципів гнучкості та багатофункціональності просторів, оцінка ролі безбар'єрних рішень та технологій у санаторній інфраструктурі, а також дослідження поєднання санаторного лікування з wellness- та SPA-концепціями.

Результати дослідження

Сучасна розбудова санаторіїв в Україні відображає загальносвітові тенденції розвитку оздоровчої архітектури, спрямовані на створення комфортного, доступного та екологічного простору. Однією з ключових тенденцій є інтеграція санаторних комплексів з природним середовищем. Це передбачає збереження та використання природних ресурсів, таких як мінеральні води, лікувальні грязі та термальні джерела, а також створення ландшафтних парків, зелених зон відпочинку та екологічних маршрутів. Важливим аспектом є застосування біофільного дизайну, який включає використання природного освітлення, внутрішнього озеленення та природних матеріалів у будівництві, що сприяє загальному оздоровленню та психологічному комфорту відвідувачів.

Сучасні санаторії також розвиваються у напрямку гнучкості та багатофункціональності просторів. Це виявляється у створенні модульних приміщень, які можуть трансформуватися відповідно до потреб відвідувачів, поєднанні зон медичних процедур із просторами для соціалізації, відпочинку та фізичної активності. Зокрема, передбачається використання мобільних перегородок, розширення функцій приміщень та інтеграція лікувальних і рекреаційних просторів у єдину архітектурну концепцію.

Не менш важливим аспектом є впровадження безбар'єрних та інклюзивних рішень. Сучасні санаторії адаптуються до потреб людей з інвалідністю шляхом створення безперешкодного

доступу до всіх зон комплексу, включаючи номери, санвузли, ліфти та медичні кабінети. Проєктуються пандуси, тактильні доріжки для осіб із порушеннями зору, а також використовуються інтуїтивно зрозумілі системи навігації. Особливий акцент робиться на створенні комфортного середовища для людей похилого віку та сімей з дітьми.

Оскільки багато санаторіїв України були збудовані ще за радянських часів, їх реконструкція та адаптація до сучасних вимог стає нагальним завданням. Відновлення історичних комплексів супроводжується модернізацією інфраструктури, утепленням будівель, оновленням інженерних систем та впровадженням енергоефективних технологій. Особлива увага приділяється збереженню архітектурної спадщини, поєднуючи традиційні форми з сучасними рішеннями.

Одним із ключових напрямів розвитку є зміна концепції забудови: від закритих комплексів до відкритих громадських просторів. Санаторії поступово інтегруються у міський ландшафт, стаючи частиною рекреаційних зон, що включають громадські парки, велосипедні та пішохідні маршрути, відкриті спортивні майданчики. Такі зміни сприяють популяризації здорового способу життя та доступності оздоровчих послуг для ширшого кола населення.

Сучасні санаторії активно впроваджують smart-технології та цифровізацію. Використання автоматизованих систем управління кліматом, освітленням, безконтактних замків, мобільних застосунків для бронювання процедур і дистанційного моніторингу здоров'я значно підвищує рівень комфорту та ефективність надання послуг. Сенсорні панелі, інтерактивні інформаційні стенди та онлайн-консультації лікарів забезпечують більш персоналізований підхід до оздоровлення.

Останнім часом спостерігається тенденція до поєднання санаторного лікування з wellness- та SPA-концепціями. Окрім традиційних лікувальних процедур, сучасні комплекси пропонують програми детоксикації, аюрведичні практики, гідротерапію, масажі, йогу та медитацію. Це дозволяє розширити цільову аудиторію санаторіїв, залучаючи не лише пацієнтів, які потребують медичної реабілітації, а й тих, хто прагне профілактичного оздоровлення та відновлення життєвих сил.

В Україні вже є приклади застосування вищезазначених тенденцій у сучасних санаторно-курортних комплексах. Зокрема, Трускавець, Моршин та Миргород активно розвивають інфраструктуру санаторіїв відповідно до новітніх стандартів. У деяких закладах Карпатського регіону реалізуються проєкти з використанням біофільного дизайну та smart-технологій. Однак значна частина санаторіїв потребує оновлення та адаптації до сучасних вимог, що вимагає інвестицій та комплексного підходу до реконструкції. Розвиток санаторно-курортної сфери є важливим чинником зміцнення системи охорони здоров'я та залучення медичного туризму в Україні.

Висновки

Сучасний розвиток санаторно-курортних комплексів в Україні орієнтований на впровадження інноваційних рішень, які відповідають вимогам комфортного, доступного та екологічного середовища. Тенденція до інтеграції санаторіїв з природним середовищем, створення багатофункціональних просторів і застосування інклюзивних рішень значно покращують якість відпочинку та оздоровлення відвідувачів. Важливими факторами є також застосування smart-технологій, що дозволяють оптимізувати енергоспоживання, а також забезпечити високий рівень комфорту та безпеки. Крім того, поєднання санаторного лікування з wellness- та SPA-концепціями дає змогу значно підвищити конкурентоспроможність українських курортів на міжнародному ринку.

Практичні приклади в Україні показують успішне впровадження частини цих тенденцій, але є ще значний потенціал для подальшого розвитку інфраструктури. Зокрема, існує потреба в модернізації старих санаторіїв, створенні інклюзивних і доступних для всіх груп населення умов та розвитку нових концепцій для відновлення і підтримки здоров'я. Подальший розвиток таких комплексів сприятиме підвищенню якості відпочинку, оздоровлення та реабілітації населення, а також поліпшенню іміджу України як курортної країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лозова О.А., Мамотенко Д.Ю. Сучасний стан та тенденції розвитку санаторно-курортної галузі України.

2. Сучасний стан санаторно-курортної галузі України. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3280>.
3. Єпіфанова І. В. Архітектурно-містобудівні аспекти розвитку санаторно-курортних комплексів в Україні. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31327/%D0%84%D0%BF%D1%96%D1%84%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B8%D0%BA.pdf.
4. Жидяк О. Р., Вівчарук О. М., Фурсіна О. В. Тенденції розвитку санаторно-курортної галузі в Україні. URL: https://ird.gov.ua/sep/sep20155%28115%29/sep20155%28115%29_003_ZhydyakOR%2CVivcharukOM%2CFursinaOV.pdf.
5. Архітектура піклування: нові рішення для медичної та реабілітаційної інфраструктури України. *Pragmatika.Media*. URL: https://pragmatika.media/arkhitektura-pikluvannia-novi-rishennia-dlia-medychnoi-ta-reabilitatsijnoi-infrastruktury-ukrainy/?utm_source=chatgpt.com.
6. Grandvoinnet, P. Modern Architecture and the Health Infrastructure: Case Studies from Europe. *DOCOMOMO Journal*, 62, 2020, 72-85. URL: https://www.docomomo.pt/wp-content/uploads/2021/01/DocomomoJournal62_2020_PGrandvoinnet.pdf.

Шмаль Катерина Олександрівна — студентка групи БМ-24м, факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: katherine.shmal@gmail.com.

Науковий керівник: **Хороша Оксана Іванівна** – кандидат архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: korosha@vntu.edu.ua.

Shmal Kateryna - student of the BM-20b group, Faculty of Construction, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: katherine.shmal@gmail.com.

Supervisor: **Khorosha Oksana** - PhD, senior lecturer of department construction, urban and architectural Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: korosha@vntu.edu.ua.